

WEEKOVERZICHT.

Gedurende vier weken waren wij door een buitenlandse reis vol herrie en drukte niet in staat om voor ons blad geregeld de politieke week te overzien. In den tusschentijd is dit werk voor ons waargenomen, zoodat de geregelde redactionele gang van het blad niet werd verstoord. Voor die waarneming moeten wij in de allereerste plaats onzen dank betuigen. Echter doet het ons genoegen, dat thans weer door ons zelve het werk kan worden verricht, waarvoor wij trouwens gewend waren geworden onze vaste uren beschikbaar te stellen. Indien het ook den lezers genoegen kan doen dat wij de pen weer hebben opgevat, zal onze voldoening over den terugkeer van den ouden gang van zaken volkomen zijn.

Onze belangstelling in en bewondering voor binnenlandsche aangelegenheden pleegt doorgaans gedurende een verblijf over de grenzen niet bijster aan te groeien en hij terugkeer is het vaak moeielijk om in onze altijd min of meer dorperlijke aangelegenheden het gewichtige van het meer belangrijke te onderscheiden. Wij hebben ons daarom nog eens tweemaal bedacht voordat wij besloten de parlementaire werkzaamheden maar te negeren. Evenwel het is van een gewoon mensch niet te vergen, dat hij zich zal interesseeren voor het knoeiwerk dat thans wordt geleverd bij de samenstelling van de Beroepswet, noch zich zal inwerken in de levensomstandigheden van de zeshonderd vischwijven, wier enkele uren nachtarbeid onze regeringspapieren met lange memories en onze kranten met de vervelendste stukken doen overstroomden. 't Is weer ons misselijk hollandsch penchant om al het gewichtige te laten waar het is, maar een na lang snuffelen ontdekt minusecul belang te bekleisen en te bezaniken en zich wijs te maken, dat men gewichtige dingen doet. En dan zegt men weer, met een zucht van blijde verlichting, dat er, helaas, geen tijd was voor vele belangrijke aangelegenheden, die tot latere zittingen moesten blijven liggen.

Met veel deelneming zal men overal de berichten omtrent den gezondheidstoestand van den minister van Asch van Wijck vernomen hebben. Het is moeielijk omtrent den alloop nog gunstige verwachtingen te koesteren, doch wie weet of nog niet eenigen tijd deze bewindsman de taak, waarvoor hij zoo ten volle berekend bleek te zijn, mag uitvoeren. (*) In ieder geval, van dezen minister kan nooit iets anders dan loffelijks worden gezegd: gedurende zijn geheele ministerie heeft hij steeds meer gedaan dan hij kon. Nog onlangs, door de benoeming van den nieuwen, fermem gouverneur van Suriname, werd opnieuw bewezen, dat ook geen overwegingen van klein belang, zoo veelvuldig in onze groote mannen, tegenover den vasten wil om de koloniën vooruit te brengen, bij hem iets vermochten.

Onze buitenlandse aangelegenheden kwamen in den jongsten tijd herhaaldelijk ter sprake, ook naar aanleiding van de reizen van onzen minister van Binnenlandsche Zaken. Het is, tusschen twee haakjes, een ongevoel ding, dat men in het buitenland zoo veel notitie van dr. Kuyper als minister neemt. In vroeger jaren wisten de weinige buitenlanders, die zich van het bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden klaar bewust waren, ongetwijfeld nimmer den naam van onzen premier te noemen. Thans is «le docteur Kwipen» steeds onder het mikroskoop van de politieke verslaggevers. Ook al een teeken, dat hij niet de eerste de beste is. Maar sluiten wij de haakjes. Er is dan meer dan ooit sprake van een bondgenootschap voor Nederland. In het huwelijksbureau van de groote Europeesche pers is men 't er over eens dat ons land zijn jonggezellen bestaan voldoende genoten heeft, of, wil men het ware gevoelen kennen: men houdt het er voor, dat onze onafhankelijkheid op haar eind loopt, en dat hij de tegenwoordige politiek der groote mogendheden, een bondgenootschap het eenige is, dat ons redden kan. Stellen wij vóór, dat wij zijn 'a la merci van de mogendheid, die ons wil inpalmen. Nemen wij, helaas veilig, aan, dat niemand ons ter hulp zal komen. Dan kan men onze positie gelijk stellen aan die van een schoonthoedje met een lekker sappig stuk vleesch tusschen vier hongerende bulhonden. Misschien zullen zij onderling ruzie krijgen over de vraag, wie van hen de bevoorrechte zal zijn, maar zeker is het dat het kleine hondje zijn buit zal kwijtraken. Nu is het de vraag of, zooals ook Mr. A. de Savornin Lohman aan een fransch journalist moet hebben verklaard, wij een eenvoudig fatalistisch de komende dingen moeten afwachten, dan wel, desnoods met inboeting van een gedeelte van onze vrijheid (waarin bestaat die ook alweer precies?) het ons. competeerende stuk in de nu voor ons veel te groote portie in een bondgenootschap veilig behouden. Anders: vae victis! Wij missen bij alles wat in ons land over deze kwestie wordt gezegd den vaderlandschen practischen blik, en ontmoeten veel declamatorischen onzin. Men is blijkbaar bang om door een juiste stelling van het vraagpunt tot de eenig juiste oplossing te worden gedrongen.

In het buitenland ging niet bijzonder veel om. Bij gebreke aan beters dijen de reis van den Duitschen Keizer naar Posen en een ongeluk, dat den President Roosevelt bijna overkwam, tot wereldgebeurtenissen uit. Ook over de reis van den Koning van Italië naar Berlijn raakte men niet spoedig uitgepraat. Men had nog eens de gelegenheid om de positie van Italië onder de mogendheden te verkennen en moest wel tot de slotsom komen, dat al moge het land niet rijk zijn, het genoegzaam tot de tanden gewapend is om zich als vriend te laten begeeren en als vijand te duchten. Zoo schijnt trouwens ook de Sultan van Turkije, wien 't op dat gebied aan flair zeker niet ontbreekt, erover te denken, want in de gelegenheid gesteld om de Italianen te vieren, heeft hij dat in geen enkel opzicht verzuimd.

Het is nog niet duidelijk wat de Zuid-Afrikaansche generaals met de Engelsche regering te bespreken hebben. Men houde in 't oog, dat zij als particulieren komen, zonder eenig mandaat en zeker niet namens de nieuwe koloniën kunnen optreden. Voor gewone aangelegenheden, als subsidie's, herstellingen of kolonisatie konden zij dus den gouverneur Lord Milner niet passeeren. Misschien trachten zij door hunne persoonlijkheid dat alles te overkomen, maar dan stellen zij zich bloot

(*) Onder het corrigeeren bereikt ons het droevig bericht, dat deze verwachting verijdt.

aan directe vernedering wanneer de Engelsche regering, volkomen correct, die persoonlijkheid als zodanig in het geheel niet regardeert. Wij zullen echter over deze geschiedenis nog wel meer hooren.

Oost-Indische berichten.

Iemand die het Kamerlid Van Kol eenige dagen na z'n terugkomst uit de buitenbezittingen ontmoette, schreef aan de *Locomotief* o.m. dat de veelbesproken volksvergadering te Tondano volstrekt niet officieel was.

Een afschrift van de uitnodiging tot het bijwonen dier vergadering volgt hieronder:

„Tondano, 11 Juni 1902.

De Heer Van Kol, die een studiereis maakt door de Minahassa, mocht gaarne eenige gegevens verzamelen over de toestanden alhier, waaronder:

a. heeren- en negorjendiensten, b. belastingstelsel, c. welke bezwaren en nadeelen zijn er voor de bevolking aan de domeinverklaring verbonden.

In plaats van een bezoek te brengen aan alle deskundige personen, om hun oordeel over bovenstaande punten te hooren, is het eenvoudiger, belangstellenden te zaam te roepen tot een bijeenkomst, die gehouden zal worden op Woensdag den 18den dezer des morgens om negen uur in de kleine kerk te Tondano, waartoe de eerste en tweede districtshoofden, de hoofd-djaks met nog enkele andere hoofden en oudsten zullen worden uitgenoodigd. Hieraan is het voordeel verbonden, dat tegenstrijdige meeningen zich vrij kunnen uiten en dat nadere inlichtingen op die bijeenkomst zelf kunnen verkregen worden.

De Resident heeft geen bezwaar tegen deze poging van den Heer Van Kol om zich op de hoogte te stellen der toestanden alhier, doch wenscht, dat deze bijeenkomst een geheel particulier karakter drage en aan deze uitnodiging alleen diegenen zullen voldoen die daartoe volkomen vrijwillig besluiten. Voorts dat het bezoeken dier vergadering van geen invloed zij op den gang van den dienst.

Het is daarom wellicht het beste dat uit één district niet beide hoofden, doch een hunner van deze uitnodiging gebruik maakt.

Moorrees.”

Een ieder, — ook de heerendienstplichtige en kleine man, — had toegang en niet alleen was dan ook de kleine kerk te Tondano tot barstens toe gevuld, maar bovendien stonden de menschen buiten opgedrongen tegen de deuren en ramen.

De heer Van Kol verwonderde zich er ten zeerste over, dat hem, bij monde van de *Soerabaia-Courant*, als het ware het recht werd betwist, een dergelijke vergadering op het getouw te zetten; immers de Resident had zijn toestemming daartoe gegeven en de voorbereidende maatregelen waren door den controleur geregeld.

Het was den heer V. K. een genoegen te kunnen mededeelen, dat daarvan een verzoenende invloed is uitgegaan; immers het bleek, dat een groot gedeelte van de bestaande grieven of overdreven of minder juist waren. Veel misverstand is daardoor uit den weg geruid.

Te Tondano ontving hij voornamelijk van de oppositie stapels met verzoekschriften, zelfs werden er voor het logement demonstraties van honderden personen gehouden, welke eerst ophielden toen met onmiddellijk vertrek werd bedreigd, aangezien te vreezen was dat botsingen niet zouden uitblijven.

De bovenbedoelde demonstraties bleken hoofdzakelijk op touw te zijn gezet door den ontslagen majoor Gerungan van Tondano, zooals trouwens bekend de ziel der oppositie.

Het zal V. K. hoogst aangenaam wezen wanneer het oordeel der dagbladen wordt opgeschort tot tijd en wijze zijn artikelen, behandelende de zaak, zijn verschenen.

Op Bali en Lombok werden in gezelschap van den Radja van Gowa de vele irrigatie-werken bekeken. De bovengenoemde Radja zal trachten met bestuurs-hulp, naar zijn land mede te nemen een der controleurs, aldaar bescheiden, benevens enkele Baliërs teneinde zijn volk practisch te onderwijzen.

Te Karangasem heeft Van Kol twee dagen gelogeed bij Goestie Djilantiek, welbekend uit den Lombokkrijg. Lang en breed werd die noodlottige tijd besproken. Van Kol's meening is dat Djilantiek zich in deze niets te verwijten heeft, immers men vergete niet dat hij vazal was van den vorst van Lombok. De ontvangst in de poeri liet niets te wenschen over.

Op Bali werden in gezelschap van den controleur Schwartz die uitstekende de landstaal spreekt, alle onafhankelijke rijken bezocht. Gedurende dien tijd werden 140 paal grootendeels te voet afgelegd.

De toestand op Java is, volgens Van Kol, veel treuriger dan in de andere door hem bezochte streken. Het meest vlevand zijn zeer zeker Bali en de onafhankelijke rijken.

In ons vorig nummer deelden wij mede, dat een zevental Semarangsche firma's zich per telefoon hadden gevend tot den hoofdspecteur van den Post- en Telegraafdienst te Batavia met het verzoek, onmiddellijk maatregelen te treffen ter voorkoming van het steeds toenemend vegraken van brieven. Dit phonogram, gevolgd door een uitvoerig schrijven, heeft de gewenschte uitwerking gehad: de Inspecteur Bogardt werd met spoed naar Semarang gezonden en bij een op diens verzoek door de politie ingesteld onderzoek werden niet minder dan 285 onbestelde poststukken bij 11 brievenbestellers gevonden.

Vier bestellers, bij wien bepaald boos toelag was te constateeren, om ze achter te houden, wijl ze van zeer bekende adressen waren voorzien, werden op staanden voet ontslagen en bovendien door de politie gestraft. De anderen die blijkbaar uit slordigheid en luiheid de hun ter distributie uitgereikte brieven naar huis hadden meegenomen, werden administratief gestraft.

Ter voorkoming van eene herhaling van een en ander werd den bestellers gelast, om in den volgende poststukken, die onbestelbaar zijn, hetzij wegens afwezigheid van den gedresseerde, hetzij om andere redenen, tot een bundeltje te vereenigen, van hun paraaf te voorzien en in de naaste brievenbus te werpen, om den volgenden morgen de reden van niet-bestelling op te geven. Het meenemen van poststukken naar huis werd ten strengste verboden.

Ook de telegraaf schijnt in Indië weinig vertrouwen meer te verdienen. Een planter schreef aan de *Locomotief*:

„Den 14den Juni j.l. werd mij van uit Amsterdam telegrafisch de afloop der tabaks-inschrijving van den 13den j.l. medegedeeld. Dit telegram, waarvan ik dezer dagen per brief de bevestiging ontving, heeft mij niet bereikt en op mijn reclame aan den hoofdspecteur, chef van den post- en telegraafdienst te Weltevreden, mocht ik het volgende antwoord ontvangen:

„In antwoord op uw schrijven van 21 dezer heb ik de eer UwEdG. mede te deelen, dat bedoeld tele-

gram bij het telegraafkantoor te Semarang onovergeleend is gebleven.

De schuldige ambtenaar is ernstig gestraft en de betrokkene buitenlandse administratiën zijn uitgenoodigd, om de seinkosten van het telegram aan den afzender terug te betalen.”

De redactie der *Locomotief* voegt hieraan toe, dat 3 of 4 maanden geleden, de administrateur eener suikerfabriek overleed en zijn weduwe hiervan telegrafisch bericht zond aan haar familie in Holland. Ook dit telegram kwam niet te recht.

Zulke dingen moesten eens hier in Nederland gebeuren; wat zou men er moord en brand over schreeuwen. En die rotte toestanden zijn uitsluitend een gevolg van het veel te geringe personeel bij den post- en telegraafdienst en van zijn slechte bezoldiging.

De vermiste, uit *Blitar* verzonden postzak, o. a. elf aangeteekende brieven inhoudende, (zie ons vorig nummer), werd, zonder eenigen inhoud van waarde, dank zij een toeval, teruggevonden. Een huis, dat een poosje leeg had gestaan, kreeg n.l. wter bewoners, wier kinderen, al spelende op het achtererf, bij het verwijderen van een hoop bladeren, den zak zagen liggen.

Intusschen is hiernêe het geld nog niet terug en zijn de daders nog niet gevonden.

Stelde onlangs het *Bat. Nbl.* wrevelig de vraag, wat de Regering dan toch eigenlijk wel doet tot bestrijding der cholera, thans hamert ook de *Locomotief* op dit aangeeld en betooft de urgentie eener betere drinkwatervoorziening voor de stad Semarang. Deze plaats heeft, op een bevolking van ruim 92000 zielen, 21 artesische putten, die gemiddeld per put 0 873 Liter water per seconde geven, dus te zamen 18½ Liter. Bij de nu in aanleg zijnde waterwerken te Soerabaia, met 150.000 inwoners, wordt gerekend op een debiet van 116 Liter per seconde. Volgens die verhouding zou Semarang 71 Liter per seconde moeten krijgen en het heeft er slechts ruim 18. Men kan hieruit nagaan, welk gedeelte der bevolking nog verstoken is van artesisch water. En toch, met het oog op cholera-bestrijding, kan deze versteking niet ruim genoeg zijn, want door haar absoluut niet begrijpen der bacteriologische beteekenis van de zaak is de bevolking steeds geneigd, rivierwater te drinken, moet dus door ondervinding, vergelijking, leiding, desnoods door dwang, worden gebracht tot het uitsluitend gebruik van artesisch water. Maar dan is het ook een allereerste eisch, dit water volop beschikbaar te stellen, zoodat de menschen geen moeite hebben om het te krijgen. Hiervan nu is te Semarang geen sprake. Voor het overgrote deel drinkt dan ook de bevolking rivier- of slokan-water, gefiltreerd hetzij door een gewonen leksteen, hetzij heelmaal niet.

Te Pekalongan eischt de cholera nog dagelijks slachtoffers. Onlangs kreeg een jeudige Chinese vrouw, een paar dagen te voren in het huwelijk getreden, een aanval van de gevreesde ziekte en stierf binnen 2 uren.

Te Banjarmasin deden in Juni j.l. pokken en cholera hun intrede en ze zijn er nog heerschende.

Urinin, een onfeilbaar geneesmiddel tegen blaasatharr-, gal-, blaas- en niersteen, annoeert de bereider, de heer F. G. Sterzenberg te Batavia, o. a. in de *Locomotief*. De redactie van dit blad zag afdrucken van certificaten, w. o. van in Indië zeer bekende personen, die met veel lof over dat middel spraken.

Wij hopen van harte, dat geen onzer lezere ooit een middel tegen één der op genoemde ziekten noodig zal hebben; wat men hoopt is echter niet altijd werkelijkheid; daarom meenen wij met het geven van bekendheid aan het bovenvermelde geen onnut werk te verrichten.

Ter Noordkust van Nieuw-Guinea hadden ongeregelde plaatsen. In de maand Juni j.l. kreeg de besturende ambtenaar te Manokwari tijding van het rooven van menschen op Ansoes (elland Jobi), weshalve de controleur Moolenburg met de *Bensbach* daarheen vertrok. Op laatstgenoemde plaats aankomende en in de sloep gestapt om naar den wal te roeien, begonnen de aan het strand geposteerde Papoeas met pijlen op meergemelden ambtenaar te schieten en losten daarenboven twee gewerschoten, waarvan de kogels door de tent der *Bensbach* heen-vlogen. Hierop vuurde de controleur in persoon terug, met het gevolg, dat een Papoea, Remena genaamd, sneuvelde, hetgeen ten gevolge had, dat de rest der bende aan den haal ging. Het doel echter, waarvoor de tocht werd ondernomen, n.l. om de geroofde menschen te bevrijden, werd daardoor niet bereikt.

Wanneer een Papoea wordt gedood, nemen de familieleden of stamverwanten bloedveroorde en zij schijnen hun slachtoffer niet bepaald uit te zoeken, want menigmaal is *dupe* iemand, die met de zaak in het geheel niets te maken heeft gehad. Aldus in het onderhavige geval:

Te Saroei, gelegen ten Oosten van Ansoes, op ± 1 uur stoomens, alwaar een toko van de Ned. N. G. Mpij zich bevond, beheerd door slechts één inlander, Hasan geheeten, deden, nog geen 3 uur na het gevecht te Ansoes, de naar wraak dorstende Papoeas een aanval. Eerst staken zij den niets vermoedenden Hasan de messen in het lijf; daarna sleepten zij den doodelijk verwonden man naar het zeestrand, waar zij hem het hoofd afsloegen. Als slottoon volgde hierop de volledige plundering der toko, die zoo afdoende was, dat alleen stukgeslagen kisten geheel en al van hun inhoud beroofd naderhand werden teruggevonden.

Merauke. De assistent-resident van Zuid-Nieuw-Guinea telegrafeerde 8 Augustus van *Thursday-island* dat de gezondheid en politieke toestand er goed was. Uit Australië werd bevestiging ontvangen van het bericht van Maart j.l. omtrent een overval der *Toegeres*. Zeven Britsche onderdanen zouden daarbij dood zijn.

De aanwerving van vrije koelies voor Djambi werd voorloopig gestaakt wegens het heerschen der pokken aldaar. Toen daarvan bericht ontvangen werd, waren echter reeds een aantal koelies aangenomen en om van dezen nut te trekken, wilde men ze naar Priok Tjahoe sturen. Een aan de autoriteiten aldaar gezonden telegram met de vraag, of men niet liever vrije koelies dan dwangarbeiders had, werd echter ontkendend beantwoord en zoo zouden er 12 Augustus 75 dwangarbeiders naar Priok Tjahoe scheep gaan, terwijl de vrije koelies te Batavia aangehouden zouden worden tot men hen ergens te werk zou kunnen stellen.

Aan de *Locomotief* zond men het volgende lijstje

van sterfgevallen en evacuatie in het bivak te Soerolangoen:

25 Juni	overl. 1	dwangarbeider(s)	en 2 inl. fuseliers,
26	"	"	"
28	"	"	"
29	"	13 inl. fuseliers,	voor evacuatie aangewezen,
			niet in het hospitaal opgenomen.
30	"	3 inl. fuseliers	aangewezen voor evacuatie.
1-4 Juli	7	"	"
		en 9 amb.	"

Slechts 25 inlandsche fuseliers ongeveer en 5 van de 9 ambonnesche sergeanten waren geschikt om mede uit te rukken.

5 Juli 3 inl. fuseliers gestorven; de 4de ligt op het laatste uurte.

„Allen schijnen een zeer benauwdend dood te hebben gehad, afgaande op hun geschreeuw, dat het geheele bivak door kon gehoord worden. Allen bəri bəri”.

Onder den datum van 29 Juli schreef men uit Djambi aan het *Bat. Nieuwsblad*:

Het bevelen onderzoek naar den omvang der gemeentelijke diensten op Java en Madoera dat aanleiding gaf tot de circulaire welke inhoud een paar weken geleden door ons werd bekend gemaakt en besproken, heeft den heer F. Fokkens, thans met verlof in Nederland, aanleiding gegeven tot het schrijven eener brochure, ter persie gelogd bij M. M. Couvée te 's-Gravenhage. De strekking dier brochure is te voorkomen dat bij nadere regeling der desa-diensten in dezelfde fout vervallen wordt welke men acht jaar geleden beging en ten gevolge had dat de bevolking verstoken bleef van de voordeelen welke vroegere regelingen voor haar aanbrachten, weshalve de moeite en kosten aan dit gedeelte der verplichte diensten besteed, evenredig ja zelfs maar heel weinig nut brachten.

De heer Fokkens heeft in deze materie recht van medespreken en wij zien met genoegen dat zijn conclusies in hoofdzaak samenloopen met hetgeen wij vroeger en nu onlangs weder omtrent deze aangelegenheid opmerkten.

RECLAMES.

Mej. MOONEN—HENNES,
Bilderdijkstraat 98, alhier.
UITZENDING van DINERS.
Kamers met pension te huur.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLE MODERNE
TALEN
Onderwijs vertalingen
ALLEEN Telef. 1138
Noordeinde
Genaarschurd wordt tegen enigjarige nabootsing

Mantel-Magazijn

„DE DUIF”,

Zoutmanstraat 49, Den Haag.

SPECIALITEIT

IN

Mantels, Blouses enz.

West-Indische Berichten.

Mr. Heyliday. Wij geloven niet te mogen nalaten in deze rubriek eens heel persoonlijk te zijn, waar 't geldt een waardeerend woord te zeggen over een van Suriname's beste en oudste burgers: Mr. C. I. Heyliday, lid van 't Hof van Justitie, die onlangs het zeldzaam voorrecht smaakte een veertigjarig herdenkingsfeest te vieren. Op 8 Aug. j.l. werd hem door de burgerij en meer in het bijzonder door allen, op een of andere wijze aan 't onderwijs verbonden, hulde gebracht bij zijn veertigjarig lidmaatschap van de commissie van Onderwijs, van welk kollege hij sedert 1879 ook als voorzitter optrad.

Uit den aard der zaak werd dit feit als uitgangspunt van de huldebetoging beschouwd. Op een receptie, bijgewoond door den Gouverneur en notabelen, — ook Dr. Muller gewezen gezant van Oranje-Vrijstaat was aanwezig, — werd door verschillende sprekers de verdiensten van Mr. H. voor het onderwijs erkend en herdacht; maar ook de eer gegeven die hem in ander opzicht toekomt. Mr. H. is een van de mannen die zijn land getrouw is gebleven en is blijven dienen tot op zijn nu bijna zeventigjarige leeftijd.

Vertrok hij jong naar Nederland om te studeren; in 1858 kwam hij naar Suriname terug en bleef er, zonder het vooropgezette voornemen om, wat in onze koloniën maar al te vaak voorkomt, zoo spoedig mogelijk naar Nederland terug te keeren.

Is hij in zijn betrekking als lid van het Hof van Justitie geëerd, om zijn eerlijk, rechtvaardig en humaan optreden als volksvertegenwoordiger wordt zijn werkzaamheid en optreden waar het de belangen van de Kolonie betreft, geprezen en hoogelijk gewaardeerd. Steeds stond hij gereed om voor die belangen op te komen en te waken waar ze geschaad dreigden te worden.

Hoe bemind en geacht Mr. H. is, blijkt uit de toespraak door den hoofdonderwijzer, den heer Thomson tot den jubilaris gehouden. Gold dit in 't onderhavige geval voor een bepaalde groep van personen, men zij overtuigd dat alle deelen van de Surinaamsche Maatschappij er evenzoo denken.

De heer Thomson, zei o. m.:

Het zal U zeker reeds zijn opgevallen, dat de Commissie van Huldeblij is samengesteld uit Onderwijzers en Onderwijzers aan Openbare, Bijzondere en Sektescholen, zoodat zij het onderwijs in Suriname volkomen vertegenwoordigt. 't Is dus niet een bepaalde groep, maar 't zijn alle onderwijzers zonder onderscheid, van welke richting of godsdienst ook, die U op dit oogeblijk hulde brengen.

Eene tweede mededeeling, waartoe ik slechts schoorvoetend overga, wijl ik mij aan eene kleine indiscretie

moet schuldig maken behelst de wijze, waarop door allen aan de roepstem onzer Commissie is gehoor gegeven.

Toen door onzer Commissie was bepaald, waaruit het Huldeboek zou bestaan en vastgesteld dat door allen gelijkelijk zou worden bijgedragen en de bijdrage een zeker maximum niet zou te bovengaan, werden aan hoofden en niet-hoofden, ook in de districten circulaire en lijsten verzonden. En nu verzoek ik U, geachte Heer Heylind, al uw ooren goed te splitsen, om te vernemen, dat al de lijsten spoedig werden terugontvangen met de namen der deelnemers die allen voor het maximum bedrag hadden ingeteekend. En nu vraag ik, of hieruit niet zonneklaar blijkt, dat men niet uit *dwang of conventie*, maar *vrijwillig en graag* heeft meegedaan.

In de „Suriname” lezen wij: „Met onverdeeld genoege hebben wij kennis van het verrassend succes, het welk verkregen is bij het in *Barbados* ingesteld onderzoek naar de kwaliteit en de stabiliteit van het alhier in de onlangs-opgerichte *Anglo-Dutch Leather & Shoe Factory* gelooide leder voor alle doeleinden.

Men moet in *Barbados* zoodanig ingenomen zijn met de goede hoedanigheden van het leder, dat onmiddellijk daarop eene niet-onbelangrijke order naar hier is afgescheept.

Wij verheugen ons voor den ondernemer der *Factory*, den heer *Jacques B. Nassy*, wiens voorbeeldige werkkraft en geest van opbouwen, vooral in de kolonie alwaar alles en een ieder den slakkengang gaat, verdient te worden geapprecieerd, en die den steun van den weldenkenden niet mag worden onthouden.”

Zeker een heugelijke mededeeling. Maar kan Suriname op den duur genoeg huiden opleveren, om bij vermeerderde vraag ook belangrijker bestellingen uit te voeren? Daarvoor zou men meer aandacht aan den veestapel moeten wijden en trachten deze aanmerkelijk uit te breiden. Iets wat behalve aan de leerindustrie ook in vele andere opzichten aan de kolonie ten goede zou komen.

Misschien dat er een tijd komt, dat karbouwenhuiden tot uitvoer kunnen dienen.

In „Onze West” lezen wij:

„In de goudvelden zijn als trekdiere meest muilezels in gebruik, hetgeen naar het schijnt dikwijls eigenaardige bezwaren oplevert. Men vestigt nu onze aandacht op karbouwen, waarvan, zooals bekend, eenige exemplaren te Paramaribo op dit oogenblik als trekdiere goede diensten bewijzen. Zou het geen aanbeveling verdienen met deze dieren een proef te nemen in de goudvelden? Wij vernemen dat deze beesten muilezels in trekkracht verre overtreffen. Wie hieromtrent nadere inlichtingen verlangt, wende zich tot den heer E. A. Cabell, die eene niet onaanzienlijke kudde karbouwen bezit op zijne buitenplaats Oldenburg.”

Of er veel bezwaar zou bestaan, om telkens met een groep inmigranten uit Oost-Indië eenige karbouwen uit te zenden, en zoo een kudde van betekenis in Suriname te krijgen? Ons dunkt dat de Javanen, gehecht en gewoon als zij aan deze dieren, zich te eerder in Suriname, vooral als kleine landbouwers, zullen vestigen, als zij karbouwen in bezit kunnen krijgen, om hen in hun werk behulpzaam te zijn, zooals 't geval was in de hun verlaten, „negrie”.

De Witte-Kruis-Kolonie bij Salatiga
In verschillende Indische dagbladen publiceerde de heer *A. van Emmerik* het volgende:
De maand Juli is, ten gevolge van allerlei ziekten

onder de kinderen en kolonisten, een zeer moeilijke en pijnlijke maand geweest. De hevige winden die geheerscht hebben, zijn daar zeker niet onschuldigen, ofschoon in aanmerking dient genomen te worden, dat de kinderen voor het grootste gedeelte afkomstig zijn van malaria- en koortsrijke streken, waar, voor zij in de sompoks opgenomen werden, hun gestellen ondermijnd waren door gebrek en verwaarloozing.

Een geneesheer, die de kolonie bezocht, maakte de opmerking, dat het welgedane uiterlijk van sommigen geen gezonde dike was. De zeer talrijke gevallen van diarhee vinden voor het grootste gedeelte hun oorzaak in ziektestoffen, die onder de werking van veranderde klimaat-invloeden een uitweg zoeken.

Allersmartelijkst was het voor ons te zien, hoe sommige zwakke stumpertjes door hun heengaan naar het eeuwige licht, het recht schenen te willen erkennen der wet van de „surviving of the fittest”.

Een vriendelijke dame verminderde onzen last grootelijks, door zich met de zorg te belasten over onze twee oudste kindertjes, waarvan de een zelfs aan dysentery lijdende was.

Wederom werd door Dr. Wijn en den doctor djawa mas Soehadi alle mogelijke hulp verleend.

De kolonie werd gedurende de maand weder door vele belangstellende Europeanen bezocht, waaronder freule de Kock, majoor Happé, zendelingkamp van der Lei, controleur Canne, zendelingleeraar van der Heils, de heer Brandes, de heer van der Spek, de heer Lawick van Pabst, hoofdinspecteur voor de rijst en suikercultuur, de assistent-resident van Salatiga, de heer Oosthout en dochter, de heer Verduyn Lunel, secretaris van Semarang en echtgenoot en nog verscheidene andere dames en heeren, wier namen mij niet te binnen willen schieten. Ook inlandsche ambtenaren bezochten de kolonie.

De kolonie is nu een vreemdelingenboek rijk, waar elke bezoeker zijn of haar naam kan inschrijven.

Het aantal zielen op de kolonie bedraagt op ultimo Juli 107 volwassenen en 220 kinderen, of te zamen 327.

De dagelijkse uitgaven voor voeding, daaronder begrepen die voor de zieken en de Europeesche opgezetenen, bedragen ± f 25.

Met het bouwen zijn wij nog niet geheel klaar. Van afzonderlijke personen ontving ik gedurende de maand de volgende bijdragen:

Van den heer J. v. d. V.	f	5.-
„ „ „ C.	„	10.-
„ „ „ N.	„	25.-
„ „ „ E. H. W.	„	15.-
„ „ „ Br.	„	10.-
„ mevr. K.	„	20.-
„ een heer in Holland	„	500.-
„ mevr. Br.	„	50.-
„ den heer S. T. M.	„	10.-
„ „ „ A. de K.	„	5.-
„ „ „ V. d. L.	„	250.-
„ een dame in Zwitserland	„	480.-
„ den heer L. F.	„	10.-
„ mevr. S.	„	15.-
„ den heer O.	„	10.-
	f	1169.50

Van het Salatiga-comité ontving ik f 90.50. De collectebus heeft van het begin der kolonie f 32.50 opgebracht.

Voor al het ontvangene zijn wij hartelijk dankbaar, ook voor hetgeen wij door den resident van Semarang en de vereeniging te Fort de Kock ontvingen.

Ik voor mij vind het 't best, als wij ons zonder

geldelijken steun van het gouvernement door de moeilijkheden heen slaan.

De volwassenen en de kinderen die gezond zijn, zijn flink aan het werk. De jongens werken graag met den patjol. Als we ze in het landbouwbedrijf opleiden en ze leeren lezen en schrijven en afhankelijkheid aan het gouvernement, en de meisjes de noodzakelijkste handwerken daarbij, wat zou men meer kunnen verlangen?

De geest onder de kolonisten was over het algemeen zeer goed.

Enige volwassenen verlieten als gezonden de kolonie. Slechts één man werd wegens wangedrag verwijderd.

Een draaibank is er al. Een heer gaf ons de noodige beitel. Wij zullen de kinderen leeren wat hun te pas kan komen, en boven al dat zij kinderen zijn van een almachtigen liefderijken Vader, door den Zoon, die zich zelven ten offer bracht.

Over ikat's en tjinde's

DOOR
G. P. ROUFFAER

Tegelijk met eenige andere geschriften over Indisch vlechten en weven, die de 4e Commissie van «Oost en West» gratis wilde toezenden aan verschillende zendingen en ambtenaren van Binn. Bestuur in onze Oost, wenschte zij daaraan ook toe te voegen een herdruk van de Voordracht door den heer Rouffaer het vorig jaar op 31 October gehouden voor een kring van genoodigden bij de sluiting onzer 3e Groep-Tentoonstelling van Indische Weefsels en Batik's.

Omdat sinds dien datum veel nieuws aan het licht is gekomen over het ikatten in ons Indië, meende de heer Rouffaer terecht die nieuwe resultaten te moeten samenvatten, en schreef hij daarom, bedoeld als toevoeging tot die vroegere Voordracht welke letterlijk herdrukt zal worden, het volgende:

NASCHRIFT.

Nu door vriendelijkheid der 5e Commissie van de Vereeniging «Oost en West» de gelegenheid werd opengesteld, een herdruk in brochure-vorm te geven van bovenstaande Voordracht, heb ik gemeend niets aan den inhoud te mogen veranderen, daargelaten het verbeteren van een hoogst enkele schrijffout.

Die inhoud geeft zoo te zeggen de som onzer kennis van het ikatten en chineeren een jaar geleden, op 31 Oct. 1901. Het sprak van zelf, dat spoedig meer bekend zou worden. De heer Loebër gaf in zijn opstel «Het ikatten in Ned.-Indië», eind December in «Onze Kunst» verschenen, behalve andere instructieve afbeeldingen van geikatte doeken, ook den juisten uitleg hoe het op Noord-Sumatra en in Voor-Indië veelgeleekende *pelang-roesa-* (of *khanjari-*) patroon, de «hertevlekken» of «dolkspitsen» in de richting der schering, op eenvoudige doch vernuftige wijze worden verkregen. In den begin April daarop verschenen Catalogus van O. I. weefsels en batik's in het Museum te Rotterdam vermocht ik dan te wijzen op de groote verbreiding naar het Westen, welke het ikatten bezat. Niet alleen in Voor-Indië, maar vooral ook in Turkestan in zijn ruimste uitgebreidheid bleek dit procédé volkomen inheemsch, zéér veel toegepast op zijde en bij voorkeur in de richting van den ketting. De prachtige zijden overkleeden (*khalat*), de *azijden samaren* met een onder-Hollandsch

woord, alle met geikatten ketting, te bewonderen in de prachtige afbeeldingen van het daar aangehaalde werk van N. Krafft «A travers le Turkestan russe», zijn alle handweefsels te Buchara, Samarkand, Taschkent, en omliggende streken gemaakt.

Toen kwam de beschrijving van het *tjinde*-weven te Grèsik, in de kampoeng Kemoetra aldaar, van de hand des heeren Jasper in het Tijdschr. v. h. Binn. Bestuur, XXII, 1902, p. 346-355. Hier, waar nog — naar de naam aanduidt — *tjinde*-achtige stof wordt geweven in *limar*-patroon (schuine ruiten), door effen donkerrooden ketting en geikatten inslag, vinden we op Java nog de eenige plek waar tegenwoordig zijden ikatdoeken worden vervaardigd. Toch blijft onderzoek gewenscht of niet in andere residentieën, b.v. in Bagèlen of Banjoemas, ook dergelijke doeken nog vervaardigd worden in katoen; ik wijs vooral op de groote weefnijverheid in het district Djénar (Bagèlen), met de desa Plandi als centrum; en dat te meer, omdat ook de vervaardiging der katoenen *goebah's* of *gèbèr's* (tjinde-namaak in katoen; zie den Catalogus 3e Groep Oost en West, p. 27-28*) in het Karang-anjar'sche nog opgehelderd moet worden.

Over de vervaardiging der zoo kostelijke tjinde's van Bali, met hun prachtig-levendige kleuren, ook verkregen door een effen rooden ketting met een geikatten inslag te doorweven, is, dit weet ik, een beschrijving met afbeeldingen op komst van den controleur B. B. te Singaradja, den heer H. J. E. F. Schwartz.

Kostelijke inlichtingen over het weven der katoenen kain's patola (Mal.; in Gorontalesch *lipa-lipa pititola*) ontving ik van den controleur van Limboto, den heer A. G. H. van Sluys, en van den heer F. Hees, vroeger te Gorontalo, thans te Rangoon; ook hierdoor werd het weven met effen ketting en geikatten inslag belangrijk opgehelderd. De heer van Sluys zond mij zelfs een compleet Limboto'sch weefstoel ten geschenke. Van den zending H. Guillaume te Boekoom (O. K. van Sumatra) ontving ik mooie inlichtingen over het weven met geikatten ketting bij de Karo-Bataks. Ditzelfde ikatten heeft Dr. Snouck Hurgronje bij de Gajoe's geconstateerd. En van de zusters Ursulinen te Larantoea (Oost-Flores) ontving de heer Felix Driessen korte, maar belangrijke gegevens omtrent het ikatten van den ketting in dat deel van den Timor-Archipel. Een nadere uitwerking van een en ander zal later elders volgen.

Maar zéér, zéér belangrijke dingen bracht van zijn vakreis door Britsch- en Ned.-Indië mede Dr. P. A. Driessen, in Juli 1901 — even vóór de opening der 3de Groep-Tentoonstelling van «Oost en West» — vertrokken, nu voor korte dagen hier te lande teruggekeerd. Enkele der voornaamste resultaten van zijn

1) Hoe de heer Jasper echter op p. 348 kon schrijven: „En hier kom ik van zelf tot de korte verklaring, dat Rouffaer's twijfel aan de herkomst van het tjinde uit Soeratte tot de mijns inziens onjuiste meening heeft geleid, dat de Indische woordenboeken ten opzichte hiervan falen”, is me niet recht duidelijk. Integendeel; op p. 28*-29* van mijn Inleiding tot den Catalogus der 3e Groep-Tentoonstelling heb ik geschreven dat, *omdat* het wantrouwen wat ik dikwijls koester tegen Woordenboek-verklaringen over technische onderwerpen — een wantrouwen waarvoor ik allengs steeds meer reden kreeg; de samenstellers van dictionnaires kunnen de zaak-zelve niet uit eigen aanschouwing, gooiën er maar met de muis naar in hun uitleggingen, en schrijven mekaar dan vlijtig na —, ditmaal „oudere historische getuigenissen” het beweren der Woordenboeken „dat de tjinde uit Saratie komt”, op de meest volstrekte wijze *bevestigen*. En ten overvloede voegde ik nog toe: „De heusche tjinde's moeten komen uit het Presidentschap Bombay!” (p. 29*).

ADVERTENTIËN.

Mevrouw M. STOFFERS

heeft zich gevestigd in de Van Swietenstraat 134, waar ze zich zal onledig houden met het maken van Indische uitrustingen, met welk werk ze zich reeds 12 jaar in Indië heeft geoccupeerd.
Tevens bestaat er gelegenheid tot het nemen van lessen in huishoudelijk Maleisch, waarvan inlichtingen worden verstrekt aan bovengenoemd adres en aan het bureau van Oost en West, Heerengracht 4.

Speciaal ingericht voor Heerenkleeding naar Maat.
H. CHRISPIJN.
Marchand-Tailleur.
ELANDSTRAAT 26, Den Haag
STEEDS VOORHANDEN
Fransche en Engelsche Stoffen.

A. SCHARENBERG,
Hoffeverancier.
GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,
Koffiestelletjes, Bouilloers,
enz., enz., enz.
's-Gravenhage, Hoogstraat 45.

Speciaal ingericht voor HEERENKLEEDING naar Maat.
J. V. V. d. AREND,
MARCHAND-TAILLEUR.
Van Kinsbergenstraat 100,
's-Gravenhage.
STEEDS VOORHANDEN:
Fransche en Engelsche Stoffen.

EERSTE Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven tegen Invaliditeit en Ongelukken.

Gevestigd te 's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 11.
DIRECTEUREN:
Jhr. Mr. W. SIX, Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, Mr. Dr. W. P. J. BOK.
ADJUNCT-DIRECTEUR:
P. DEURINK.

W. P. de Bock,
73 Piet Heinstraat 73, Den Haag.
Telefoon nr. 345
Eigen fabrikaat.

IN ROBES
Fransche Coupe **Maison L. Carrière „Gratio”.**
Reform kleeding naar keuze.
SPECIALITEIT IN INDISCHE KLEEDINGEN.
Attesten ter inzage. **120, Van Swietenstraat 120, Den Haag.**
A. J. MESKER,
MEUBELFABRIKANT.
Hofspui 81, Telefoon No. 240, 's-Hage.
Inrichting voor complete meubileeringen, zoowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.
PRIJZEN STEERK CONCURRENTIËREND.
Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.
GORDIJNEN. TAPIJTEN.

Naar 't oordeel van erkende autoriteiten in Binnen- en Buitenland, Musici en Technici, is de

Siegel-Pianino.
door haar nieuwe Constructie het instrument voor de Tropische landen.
Hoofdagenschap voor Nederland, Ned. Indië en België:
de Eerste Ned. Maatschij t. Fabr. en Invoer v. Muziek-Instr. v/h D. ANSINGH & Co., Zwolle.
Agenten gevraagd.

Goud, Zilver en Diamanten.
S. SPIJER,
7 Schoolstraat over de Vischbanken, Den Haag.
Atelier voor reparatiën en het zetten van Diamanten.
WALTHAM en INTERNATIONAAL WATSCHE HORLOGES.

OVERHEMDEN
NAAR MAAT.
Glötzner
CHEMISIER
HOOGSTRAAT 24/26 DEN HAAG.

Te Huis voor Jongelieden.
Amerstoort, Hooglandsche weg 2.
Gezonde streek. Midden van het land. Uitmennende scholen. Zoo noodig hulp en leiding bij studie. Liefderijke behandeling. Billijke voorwaarden. Aanbevolen door Bar. Sse M. VAN HEECKEREN VAN WALIËN te Beek bij Nijmegen en Dr. H. J. TER HAAR ROMENY, Pred. Ned. Herv. Gemeente te Amersfoort.
Eduard Pelger,
„La Haye”
Chapellerie
Civiel et Militaire
N° 39 Prinssestraat N° 41.

Tandarts
REGENSBURG,
Laan v. Meerdervoort 40.
Spreekuur van 12 tot 4 uur.

GEVRAAGD
voor het waarnemen der huishouding van een gep. officier met kinderen, eene weduwe van middelbaren leeftijd.
Volledige offers worden ingewacht onder motto „**huishouden**” aan het bureau van dit blad.

Gliché's
van

FRENELLI Frères,
Atjehstraat 16, Den Haag.
Zijn aanbevelen.
Vraag teekening of prijsopgaaf.

Bekroond te Amsterdam met Gouden
Zilveren Medailles.

SPIEGELS.

Een uitstekend adres voor het aanschaffen van **SPIEGELS, SCHILDERIJEN, PORTRETLIJSTEN, LIJSTEN voor OLIEVERFSCHILDERIJEN, MORA-STANDAARDS, enz. enz., Nieuwe Haven 140-141**, is de fabriek, waar deze artikelen worden gemaakt, solide en zeer billijk.

GROOTE KEUZE
Gravures, Etsen, Imitatie-Aquarellen, enz.

Inrichting tot het opnieuw vergulden van oude Spiegel- en Schilderijlijsten en schoonmaken van Gevlekte Gravures.

P. J. CRAMWINCKEL,
Hofleverancier.
Telefoon-Interc. No. 1059.
FABRIEK en KANTOOR
NIEUWE HAVEN 140.
Filiaal: **PIET HEINSTRAT 81.**

VERHUIZINGEN

onder garantie.

Bergplaats voor Inboedels
(GARDE-MEUBLE)

VERPAKKING

(Emballage)

van alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.

DE GRUIJTER & Co.

AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM.
Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.

Wol-Regime.

Depôt van het Echte
Prof. Dr. G. Jaeger's

NORMAAL-

ONDERGOED,

voor Heeren, Dames en Kinderen,

in Winter- en Zomer-
kwaliteit.

tot de laagste prijzen.

A. VAHLE & Co.,

den Haag, HOOGSTR. 14
Telefoon 1218.

Rotterdam, Hoogstr. 340.

Lijders aanicht en
Rheumatiek ten zeerste
aanbevolen.

Bovengenoemde Firma hebben
wij voor 's-Gravenhage den **Alleen-**
verkoop opgedragen.

WILH. BENDER Söhne,
Stuttgart.

Eenige geconcessioneerde Fabrikanten
der Echte Prof. Dr. G. JAEGER's
Normaal-Ondergoederen.

Specialiteit in Kousen en Trikot-goederen
in Katoen, Wol, Merino en Zijde.

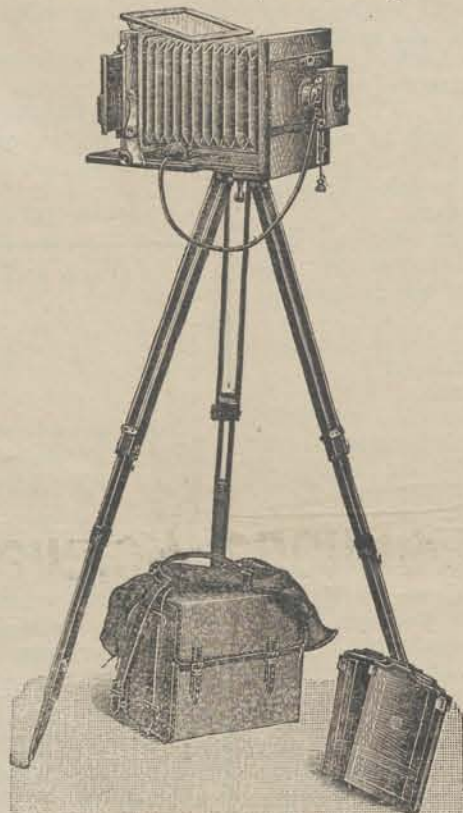
Fotografie Artikelen

vindt men in ruime keuzen voorhanden in

Hoorenman's

Foto-Magazijnen,

Prinsestraat 29, Den Haag.

Adres van vertrouwen aan repatri-
erenden bijzonder aanbevolen.

VOLKOMEN GRATIS ONDERRICHT.

Reparatie Inrichting.

**PORT-, SHERRY,
MADEIRA en
fijne TAFEL-
WIJNEN**

ZIJN

**alom
bekend.**

HEERENGRACHT 3-52,
Den Haag.

Succursales: **UTRECHT, LEIDEN.**

„De wijnen van dit huis zijn verkrijgbaar
bij den heer „**B. DE BAS & Co.**“
te Batavia, Hoofdagent voor West-Java.”

Correspondentie te adresseeren aan:
Maison Antonio Aguilar.

Magazijn „**HET ANKER**”

Veenestraat 49, Den Haag.

Indische Uitrustingen
voor **DAMES** en **HEEREN**,
in alle Prijzen.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek **PERPONCHERSTRAAT**,
Den Haag.

Logies te bespreken
per maand, week en dag.

ISERIEF & Co.

VEENESTRAAT 16/18,
den Haag.

Magazijn van Garen en Band.
DAMES HANDWERKEN.

Natuur Wollen Ondergoederen

VAN

Jansen en Tilanus.

FRIEZEN VEEN.

Tentoonstelling

VAN

Indische Kunstnijverheid

in de **Gothische Zaal te 's-Gravenhage**,
tegenover het Koninklijk Paleis in het Noordeinde.

GROEP IV.

Indisch Vlechtwerk, Weefselversiering en Kaartweefsel.

Geopend iederen dag van 10 ure v.m. tot 4½ n.m.

Entree voor leden van **OOST** en **WEST** (persoonlijk) **VRIJ.**

Voor Niet-Leden:

DONDERDAGS 50 cents.

ZONDAGS 10 „ (van 12-4½ ure).

Alle andere dagen **25 „**

De uitgebreide **CATALOGUS** kost f 0.25, en is behalve aan het lokaal ook verkrijgbaar aan het
bureau **Heerengracht 4** en bij de Uitgevers van het **K. W. Haagpoort 4.**

Magazijnen „**NEDERLAND**”

AMSTERDAM, ROTTERDAM, UTRECHT, HAARLEM,

DEN HAAG, hoek **SPIJ** en **SPIJSTRAAT**.

Grootste Inrichtingen voor:

Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleding.

Speciale afdelingen voor **Kleding naar Maat**, Uitrustingen,
Uniformen en Livreiën.

INSTITUUT P. v. d. SLUIJS, AMERSFOORT.

Gezonde luchtgesteldheid, heerlijke omgeving.

Degelijk internaat

f 500 p. jaar opleiding voor **H. B. S.** enz.

Gelegenheid tot inwoning voor leerlingen van **H. B. S.** en **Gymnasium.**

Vele en uitstekende aanbevelingen.

Vraag **Prospectus.**

SIGARENHANDEL

H. L. VAN RIJSWIJK

Passage 40, Rotonde, Den Haag.

Speciale blikken verpakking
voor **OOST-** en **WEST-INDIEN.**

COSTUMES NAAR MAAT,

Gegarandeerde Coupe.

Specialiteit in:

Gekleede Costumes,

Mantelcostumes,

Mantels,

BLOUSES,

PEIGNOIRS,

Costuumrokken.

GROOTE KEUZE in:

Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

F. W. von Gemmingen,
13 Anna Paulownaplein - Den Haag.

F. H. BOTHE,

21, VEENESTRAAT - DEN HAAG.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveaute's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

Th. N. Eijffinger,

Hofleverancier.

Hooge Westeinde 5. Telefoon Interc. 124. **Den Haag.**

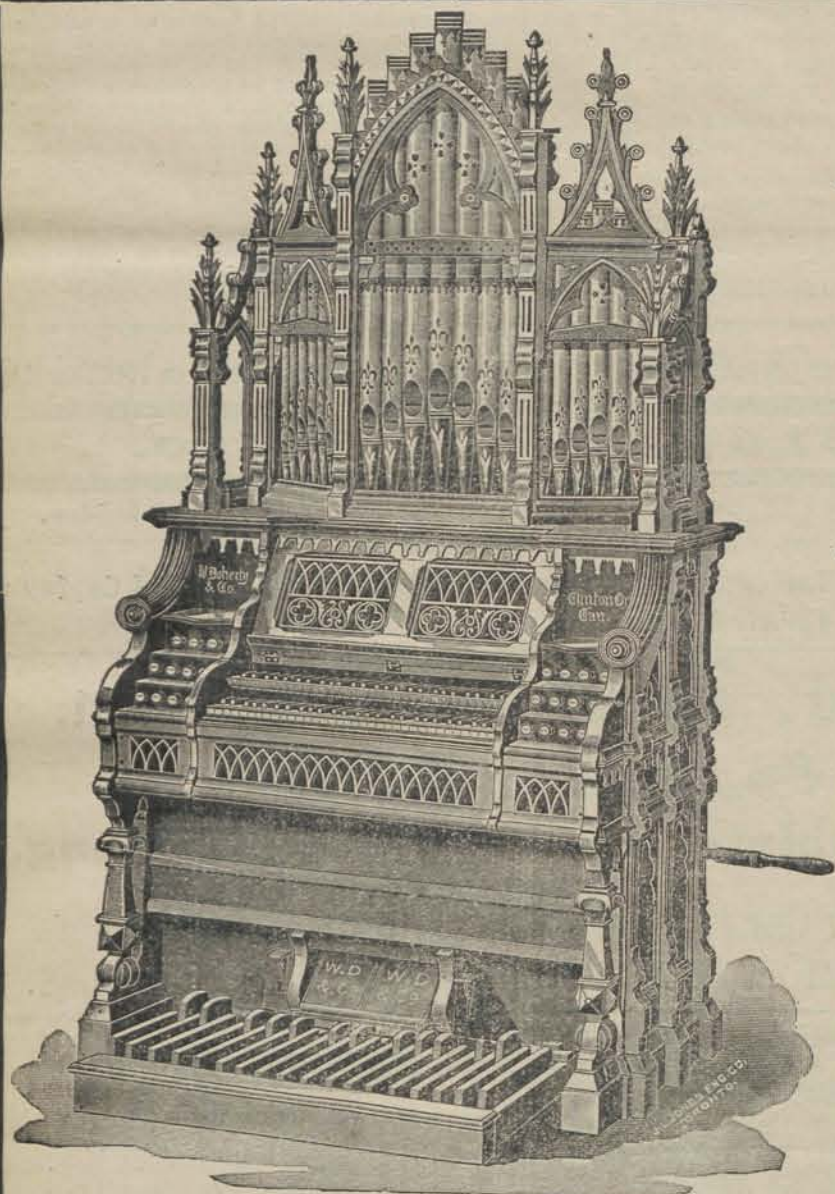
Specialiteit in **Behangselpapieren,**

Lincrusta Walton en *Goudleerpapier.*

Salubra (muurschildering) { **Hygiënisch afwasbaar.**

Tekko (zijde imitatie)

Vitrauphanie-Papier (imitatie glas in lood).

GOOSEN en SWAGERMAN.
149, Boekhorststraat 149a,
DEN HAAG.
Rijke Sortering.
Pianos en Orgels.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.- per jaar bij vooruitbetaling.

Iedere abonné ontvangt tot 1 Januari 1903 de nummers gratis.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„**HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG**”,

HAAGPOORT 4.

De Wekker.

Afdeeling Handenarbeid

Zeestraat 31, den Haag.

DOORLOOPENDE TENTOONSTELLING
VAN

Uitsluitend Nederlandsche Handenarbeid.

Koperwerk, Routwerk en Wekker-Aardewerk.

plaatselijk onderzoek naar tjinde's en ikat-weefsels mogen hier, onder zijne toezichting, even geacht worden.

Te Karachi (Kurrachee) werden gekocht eenige zeer lange zijden gordelrokken, slechts 30 cM. breed, vervaardigd te Buchara (Russisch Turkestan) met gekatten ketting, en . . . wonder! met zeer duidelijke menschenpop-figuren die de handen opwaarts gericht houden, zooals we tot nog toe meenden dat die alléén op de Soemba-weefsels, ook met hun gekatten ketting, voorkwamen! Of er eenig genetisch verband kan wezen tusschen deze zijden Turkestan-doeken en de analoge, nog meer natuurgetrouwe, voorstellingen op de zware katoenen Soemba-doeken blijft voorloopen een open, maar prikkelende vraag. De Voor-Indiërs noemen ze «Gubadan», d. i. «rozenlief»-doeken, waarschijnlijk wegens hun rose hoofdkleur. Terwijl de Soemba-doeken echter aan beide kanten gelijk van tekening zijn, door geheel een weefsel (één op, één neer), bezitten de Turkestan'sche figuren een goeden en een verkeerden kant, doordat de elfde inslag telkens *boven één en onder twee* der gekatte kettingdraden heenloopt, zoodat aan den weerkant de tekening slechts verzwakt te voorschijn komt.

Te Penang en Singapore werd geconstateerd, dat ook te Tréngganou en het ietwat noordelijker Kélanou, beide op de Oostkust van Malaka, met gekatten ketting wordt geweven. Een zeer belangrijk eerste bericht over dit onderwerp uit gindsche nog zoo onbekende, ononderzochte streken.

Maar nog veel, veel belangrijker is het feit, op het eind der reis in Saigon geconstateerd; wat, door toevallige ongesteldheid, helaas nader te plaatse onderzocht kon worden. In Kamboja toch, met de hoofdstad Pnom-Penh vooral als weefcentrum, en ook in Bangkok (Siam), bleek het weven met gekatten inslag zeer verbreid te zijn.

Daarbij moet even herinnerd worden aan den ouderwetschen term «siamois», die, volgens de Fransche bronnen, het eerst in zwang kwam bij de verschijning van Siamese gezanten aan het hof van Lodewijk XIV in 1684. Deze gezanten halfzijden gewaden hebben aangegeven, die niet anders dan door ikatten hun kleurspelingen hadden verkregen; want spoedig daarna werden ze in Frankrijk verkocht, en wel als een soort van chiné. In de hierboven bij de Voordracht genoemde Encyclopédie Méthodique, kan men op p. 150 van het daar vermelde Tome II (1784) der rubric «Manufactures et arts» den uitleg vinden van fig. 10 op Planché 114 van het bijbehorende Tome VI der Platen (1786). Er is daar afgebeeld een «échantillon de siamoise chinée en une seule couleur à deux nuances»; en inderdaad ziet men daar eenige strooken zijde met zeer duidelijke gekatten ketting. En ook nu nog kan men in dl. IV van Littre's grooten «Dictionnaire de la langue française» (Paris, 1874) onder het woord «Siamoise» dezen tweeden uitleg vinden: «Siamoise flamée, nom qui fut donné au chiné, étoffe qui imitait parfaitement la siamoise».

De vraag begint nu allengs te rijzen of de term «chiner» niet inderdaad ontleend is geworden aan het ikatten in Achter-Indië, in plaats van aan Voor-Indië, zooals ik een jaar geleden meende te mogen verklaren. Maar het bovengezegde is ook nog belangrijk in een tweede opzicht; tot nog toe heb ik geen oudere plaats kunnen vinden waar over «chiner» gesproken wordt, dan de reeds vermelde uitvoerige beschrijving van 1753 in dl. III der groote alphabetische «Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné etc.» van Diderot en d'Alenbert; doch het feit, dat er toen een uitvoerig artikel reeds over geschreven kon worden, bewijst dat het genre omtrent 1750 iets welbekends was. In verband met het feit dat de «siamois» der Siam'sche gezanten in 1684 opzien baarden aan het hof van Lodewijk XIV, en spoedig *nagemaakt* werden in Frankrijk dientengevolge, zou men dan de geboorte van het chineren in Frankrijk voorloopen durven stellen tusschen 1684 en 1750.

Ik acht een dergelijke voorloopen bepaling van den oordom van het chineren in Europa van des te meer belang, omdat zelfs in uitgebreide en degelijke moderne vakwerken over zijde-industrie geheel gezeggen wordt over dit merkwaardige aanknooppingspunt tusschen Oosterse en Westersche weeftechniek. In de 2 zware deelen van H. Silbermann «Die Seide, ihre Geschichte, Gewinnung und Verarbeitung» (Dresden 1897) — een werk, waarop de heer Jan Kalf mij opmerkingen maakte — vindt men op p. 349 en 354—355 van dl. II slechts eventjes gesproken van «chinerië stoffen» en «Chinés oder Kettendruckgewebe», die volgens hem, nota bene, eerst sinds ± 1880 in zwang zouden zijn gekomen! Van de groote geliefde dezer chinés in de 18e eeuw geen enkel woord! Achteraan noemt hij alleen de geheel moderne patenten op chineren in Frankrijk en Italië in 1884—93 verleend (II, p. 462—464). Zelfs Fransche prachtwerken op dit gebied veronachtzamen dit historisch en technisch zoo interessante chineren, dit kind van het Oosterse ikatten. In het kostbare plaatwerk van R. Cox «L'art de décorer les tissus etc.», Paris-Lyon 1900, geeft de schrijver slechts één afbeelding (plaat CXII, n° 4) van een rijk in de richting van den ketting gecheerd zijden doek met bloemranken en bouquets en ornamenten in Louis-Seize-stijl, terwijl de tekst op p. XIX daarbij droogjes slechts vermeldt «Un tissu spécial, le chiné à la branche¹⁾», eut également une grande valeur! tijdens Lodewijk XVI. Soberder kan het haast niet!

Mocht het dan, bij voortzet onderzoek, juist blijken dat dat Siam'sche gezantschap van 1684, met zijn opvallende zijden kleeding, den stoot heeft gegeven tot het ikat-imiteren, het chineren in de Fransche zijde-nijverheid, dan stuit men allengs op de tegenrijdigheid dat dit eerste chineren zeker alleen op den ketting gecheerd, terwijl de heer August Driessen juist het ikatten van den inslag constateerde in Bangkok en Saigon. Doch aan den anderen kant maakte hij zelve mij ook laatst op de merkwaardige afbeelding van een vrouw van Laos, uit het binnenland van Kamboja en Siam dus, op p. 136 in de reisbeschrijving van Dr. E. Lefèvre «Un voyage au Laos» (Paris, 1898), die een

soort saroeng draagt welke geheel in Borneo-brant geornamenteerd is, en wel zeker door ikatten van den ketting verkregen werd.

Genoeg, om aan te toonen dat nader onderzoek van het ikatten in Achter-Indië en het Maleische schiereiland hoogst gewenscht is, niet het minst om ook de juiste herkomst te kunnen vaststellen van het 18e eeuwse chineren in Frankrijk. Dat men daar in 1784 zoodat het weven met gecheerden als met gecheerden inslag verstand, is uit bovenvermelde gegevens afdoende gebleken; het eerste werd bij zijden stoffen toegepast, het laatste bij halfzijden en katoen.

Belangrijke stalen van Voor-Indische tjinde's kocht de heer Driessen op in de Padangsche Bovenlanden, te Solok en Pajakombo. Te Pajakombo werd voorts het weven met gekatten ketting geconstateerd. En het weven met voetbeweging, terwijl de weefster op een bank er bij zat, werd de heele Padangsche Bovenlanden door gevonden, te Pajakombo, aan den bovenloop van de Indragiri, en te Siloenggang. Bij zijn reis dwars door Zuid-Sumatra, van Bengkoelen naar Palembang, zag hij voor het eerst te Padang Oelak Tanding (Sindangstreken) het weven zóó op den grond.

En zóór belangrijk was wat in de kota Palembang geconstateerd werd. Daar is het weven van zijde met gekatten inslag, het maken van tjinde's dus geheel in Britsch-Indischen trant, nog volkomen in leven! Onder geleide van den Arabier Said Ali bin Abdolrahman Almassawa — de man ligt aan ijdelheid, en zag zijn naam graag gedrukt — werd een dergelijke tjinde-weverij ter hoofdplaats bezocht, en allerbelangrijkste waarnemingen gedaan. Een reeds te Padang Oelak Tanding gekochte, te Palembang vervaardigde tjinde, vertoont geheel het karakter der n°s 413—414 van onze 3e Groep-Tentoonstelling, beide eigendom van 's Rijks Ethnogr. Museum (serie 370, n°s 2869 en 2868), en welke dus ook wel authentiek te Palembang gemaakt zijn. Alle drie hebben dezelfde *verswakte* tjinde-kleuren, wanneer men ze vergelijkt met de harde tinten waarmede de echt-Voorindische tjinde's prikken.

Hetgeen dus door mij in den Catalogus der 3e Groep-Tentoonstelling op p. 46* van de Inleiding over Palembang gezegd werd: «Over de Palembang-zijdeweefsels valt, dunkt mij, zeer weinig te zeggen», is geheel onjuist en onrechtvaardig. Integendeel, de belangrijkheid in dit opzicht van Palembang stijgt daarmee ten zeerste. Maar, wat drommel, waarom moesten we nu pas ingelicht worden over dit tjinde-weven, terwijl al talloze jaren ambtenaren van binnenlandsch bestuur daar bescheiden zijn, en het uitkenend hadden kunnen onderzoeken?

Daarnevens vernam de heer Driessen dat dit Palembang'sche tjinde-weven oorspronkelijk er overgebracht werd uit Muntok (Bangka). Dit klopt geheel met de mededeelingen van sommige Indische dames, dat nog heden ten dage te Muntok moeie tjinde's gemaakt worden. Een plaatselijk nader onderzoek aldaar is dus wel ten zeerste gewenscht. Van Palembang-zelf werd een heel stel met reeds gekatte, doch nog niet geveride zijden inslagdraden medegebracht, voldoende voor het leveren van den inslag voor 5 tjinde-slendangs.

Het technische woord voor dit ikatten van den inslag bleek tjoewal, hoewel men den naam «ikat» in dezen zin ook dadelijk begreep. Dit is volkomen in orde. In Klinkert's Nieuw Maleisch-Nederlandsch Zakwoordenboek (Leiden—Batavia, 1892) vindt men i. v.:

«*menjoewal*, met verschillende kleuren verven van gareen voor den inslag, opdat er bij het weven bloemen ontstaan».

Dus een *gewoon-Maleisch* woord, dat tjoewal! Zóózeer zelfs, dat daarnevens een afgeleid woord bestaat: *Kétjoewali* = uitgezonderd. Natuurlijk! «Uitgespaard», «ausgenommen», wil het zeggen; een overdrachtelijke zeggenswijze, aan een oude Maleische weeftechniek ontleend! Men verg. ook het Javaansche tjoewil en tjoewol = met duim en voorsten vinger (of: met de volle hand) iets *pakken*; zooveel als het Fransche *pincer, klemmen*.¹⁾

Prachtige tjinde-voedigen werden ook aangekocht te Grésik, aldaar vervaardigde, zooals de heer Jasper zelf erkende ze nog niet gezien te hebben. En prachtige op Bali geweven tjinde's met hun heldere, sprekende, vrolijke kleuren werden evenzeer aangevonden.

Tegen het eind der reis werd weer Batavia aangedaan, en het Ethnographisch Museum nader bezocht van het Batavia'sch Genootschap. Ook hier werden door den heer Driessen eenige belangrijke opmerkingen gedaan omtrent ikatten bij daar tentoongestelde doeken. Hij wees mij op n° 1137, een doek van West-Java, en in den bij trekkelijke Catalogus beschreven als «Kleed, waarmede de woning bij feestelijke gelegenheden wordt behangen (*kasang*)». Het is een doek van een 20 M. lang, en hijkbaar een imitatie-tjinde, waarbij alleen de ketting geikat is. Een dier d'at deek behoort uit West-Java herkomstig is, dan zou dat de kostbare aanwijzing inhouden, dat vroeger ook op West-Java het ikatten bekend moet zijn geweest. Met des te meer aandrang mag daarom nog eens gevraagd worden om plaatselijk onderzoek naar de imitaties van tjinde in grof katoen op Java, door Raffles in 1817 reeds vermeld onder de namen *gèber* en *djonggrong* (zie den Catalogus der 3e Groep-Tentoonstelling, p. 17—18* en 27—28* der Inleiding), en dat te meer omdat het woord *djonggrong*, hoogst onvoldoende in het Jav. Wdb. (1901, II, p. 444) verklaard, door het onderzoek van den heer Jasper te Grésik gebleken is wel degelijk de naam te zijn van een bepaald soort tjinde (zie zijne studie p. 354—355).

En ook werd de heer Driessen getroffen door de nos 2758 en 2766 van den Catalogus, beide antieke doeken uit de Minahasa, weleer daar ook vervaardigd, en die beide ikat-weefsels bleken te zijn; het laatste nummer, bepaaldelijk herkomstig van den stam der Toemboeloe, was zelfs zeer tjinde-achtig en in zuivere patronen ingeweven op katoen. Dit is dáárom een kostbare aanwijzing, omdat het voor het eerst een schakel verschaft met de nu nog in Limboto levende weefkunst met gekatten inslag. Tot nog toe hing de oorsprong dezer weverij van kain's patola (Gor. *lipa-lipa pilotata*) in de lucht; nu we de zekerheid hebben dat een deel der oud-Minahasa'sche saroeng's (*pasolongan* in Toemboeloe'sch) óók met gekatten inslag werden geweven, zijn we een grooten stap vooruit.

Zeg ik te veel, wanneer ik deze resultaten der reis

van den heer August Driessen in de hoogste mate belangrijk noem? En ik kon hier slechts even enkele hoofdpunten aanstippen. De nadere uitwerking van zijn vele gegevens in deze richting mogen wij zeker van hemzelf tegemoet zien. Wat de door hem medegebrachte merkwaardige doeken betreft, kon hij daarvan wel een afzonderlijke interessante tentoonstelling houden!

Ten slotte nog enkele dingen besproken, die in de Voordracht hierboven ter sprake kwamen.

Wat den oorsprong van ons raadselachtige Jav. en Mal. woord *tjinde, tjinlai* betreft, heb ik in den Catalogus der Weefsels en Batik's in het Museum te Rotterdam (1902, p. 6) de conjectuur gewaagd dat dit afkwam van het Voor-Indische *chunri*, den naam aldaar voor ons Jav. *pélangi*, en wat dus voorloop een samenbindings-procédé verkregen werd. Voorloop heb ik nog geen reden dit terug te nemen; dat de zooge naamde «tweede *ts* in *tjinde*, en de «tweede *r*» in *chunri* met elkaar afwisselen in tal van Voor-Indische woorden is overigens bekend, en verleent niet geringe waarschijnlijkheid aan deze verklaring.

Een ander punt bleef echter nog in volledig duister: de juiste herkomst der antieke *kain Béntenan*. Hoezeer de welbekende zending A. B. C. Kruijert te Posso (Midden-Celebes), die ook de Minahasa meermalen bezoekt, getracht heeft die kwestie door inlichting van inlanders uit te maken, is hem dit niet gelukt, en schreef hij mij het laatst dd. 19 Maart j. l. dat hij tot geen resultaat kon komen. Voorloop blijft het dus een nog open vraag of deze hoogst-merkwaardige doeken — waarbij echter *geen* ikatten te pas komt — werkelijk arbeid zijn der antieke Béntenan'ers, of wel in Bolang-Mongondou geweven zijn. Daarom te meer wil ik er op wijzen dat er, wel is waar *niet* te Rotterdam,¹⁾ doch te Batavia van deze zelfde *kain Béntenan* twee exx. aanwezig zijn, het eene, n° 6308 van den Catalogus (Supplement, 1894), uit Bwool, het andere, n° 6320, een antieke zesaka van den Sultan van Bolang-Mongondou. Ik zal er nu werk van maken, een foto van het Delftsche doek, wat op onze 3e Groep-Tentoonstelling te zien was, te zenden naar Batavia, met verzoek deze zaak nader door vergelijking te willen ophelderen.

Omtrent n° 72 van den Catalogus, het prachtige doek van Mevr. De Mooy, geb. Creuzlehtleitner, met zijn oranje zijden ketting en zijn zwart en wit katoenen inslag, werd zóó als zekerheid verkregen dat dit in Lyon of Saint-Etienne geweven moet zijn.

Toch is ook dit een punt, waarop de aandacht gevestigd moet blijven. Een tweede doek in dit mooie genre heb ik nog niet onder oogden gehad.

Wanneer we dan, ter wille der overzichtelijkheid, ook ditmaal samenvatten hetgeen ons nu, een jaar na de 3e Groep-Tentoonstelling van Oost en West, bekend is omtrent de verbreiding van het ikatten in het Oosten dan constateeren we allereerst dat het buiten ons Indië, deels als ikatten van den ketting, deels als ikatten van den inslag, deels, doch zeldzaam, als beide, bekend is uit geheel Turkestan — waarheen de zijde-industrie in de 4e eeuw na Christus door de list van eene Chinese prinses uit China het eerst werd overgeplant (zie Silbermann, I, p. 27) —, uit Perzië(?), gansch Voor-Indië, een deel van het Maleische Schiereiland (met name de oude belangrijke havens aan de Oostkust Tréngganou en Kélanou), en Achter-Indië (Kamboja, Siam, Laos).

Daarnaast vinden we dan voor onzen eigen Archipel dit schema:

A. Met gekatten ketting wordt geweven in: I. Sumatra. En wel 1°. Atjeh en de Gajoe-landen; 2°. Batak-landen; 3°. een deel der Padangsche Bovenlanden, o. a. te Pajakombo, II. Java. En wel 1°. vroeger op West-Java(?), 2°. tegenwoordig nog in Midden-Java (Karanganjambur). III. Timor-archipel, van Flores tot Seira (Tenjarim-eilanden). IV. Borneo, door de Dajaks.

B. Met gekatten inslag wordt geweven in: I. Zuid-Sumatra. En wel 1°. in de Pasoemah-landen, met de aangrenzende streken in Bengkoelen en de Lampong's; 2°. ter kota Palembang; 3°. te Muntok (Bangka). II. Oost-Java. En wel te Grésik. III. Bali en West-Lombok, door de Balineezen. IV. Noord-Celebes. En wel 1°. Limboto; 2°. weleer in de Minahasa.

Den Haag, 8 Sept. 1902. G. P. R.

1) Het was *onjuist*, wat ik op p. 54 van den Catalogus der 3e Groep-Tentoonstelling schreef: «Alleen één andere „kain Béntenan” ken ik nog maar uit Rotterdam in het Museum voor Land- en Volkenkunde daar». Ook schijnt het Béntenan te zijn, niet Béntenan.

verhooring der invoerrechten het hoofd te bieden aan de steeds klimmende (om niet te zeggen steeds opgedreven) eischen der Staatshuishouding. Zóó is het tegenwoordig in het „rijke Holland”.

In de zware belasting huishoudingen hetzelfde: de alreeds gewentelbelasting te Amsterdam staat vermeerderd te worden met een half percent inkomstenbelasting en veertig opeenten op het personeel; den Haag moet in 1903 zijn hoofdelijken omslag verhoogen, en gelijkzekerwijs, gaat het bijna overal.

Gewis zou het K. W. zich niet gaarne geconstateerd zien onder de schetterbladen; en toch vraag ik u in gemoede of het niet een beetje te veel op „schetteren” lijkt, te gaan roepen om een Staatsbeleid, dat binnen weinige jaren zes à acht miljoenen 's jaars aan rente en aflossing met zich brengt, *zonder* enig blijk van overweging der vraag, hoe die ettelijke miljoenen op een toch al topzwaar wordend budget zullen kunnen gebracht worden.

Den Haag, 6 Sept. 1902. Q. N.

Wij danken Q. N. niet alleen voor zijn nieuwe gift van f 10 maar in de eerste plaats voor zijn belangstelling in de vereeniging „Oost en West” en haar Orgaan. Hij noemt het door ons toegevoegde denkbeeld om ten bate van Indië geld te leenen voor betere irrigatie en voor het nemen van andere maatregelen, die den treurigen economischen toestand van Java moeten verbeteren in eenen adem met het bouwen van groote slagschepen voor Indië's verdediging, dat wij even goed als hij zouden betreuren en waarvoor wij de Nederlandsche belasting-betalers zoodat geen geld zouden willen doen opbrengen. De noodzakelijkheid om er in O-Indië een vloot op na te houden sterk genoeg om onze havens te verdedigen tegen een groot zeemogendheid was een stuk ontboezeming van een onzer medewerkers, dat wij zóóals wij reeds mededeelde, plan hebben ernstig te weerleggen, doch waartoe de tijd ons tot nu toe heeft ontbroken. Wel jammer misschien nu er juist binnen kort van den bouw van een nieuw schip sprake zal zijn!

Q. N. geloofde en gerust, dat het geen schetteren is, wanneer zij, die Java's actueele toestand ernstig inzien aan Nederland vragen om, het koste wat het wil, daarin verbetering te brengen. Dit is werkelijk niet alleen uit een oogpunt van eerlijkheid en billijkheid, maar 't is evenzeer in 't groote belang van Nederland zelf. Dit hebben wij trouwens bij herhaling duidelijk uitgelegd. R. C.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, DL. LIV. af. 3 en 4.

P. H. van der Kemp: De stichting van Singapore, de afstand ervan met Malakka door Nederland, en de Britsche aanspraken op den Linga-Riouw Archipel. — Prof. Dr. Enno Littmann: Iets over de betrekkingen tusschen Nederland en Abyssinie in de zeventiende eeuw. — Dr. H. H. Juyboll: Indonesische en Achterindische tooneelvoorstellingen uit het Rámayana (met afbeeldingen). — J. A. Loeber jr. Een interessant Batikmotief (met illustraties). — H. D. H. Bosboom: Een bezoek aan eenige tempelruïnen in Midden Java in 1791. — Notulen der Bestuursvergaderingen van 19 April en 17 Mei 1902.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur, DL. XXIII (1902), afl. 2.

S. de Graaf: Nota over het verleenen van landbouwcrediet van staatswege ten behoeve van den Europ. kleinen land- of tuinbouw. — Raden Tjoekro Amiprodjo: Het voornemen van de Regeering van Ned.-Indië om inlanders tot het aanleeren en de studie der hollandsche taal aan te moedigen. — J. H. Petrus: Eenige opmerkingen naar aanleiding van het in den loop van dit jaar te houden onderzoek naar den druk der desdadiensten op Java en Madoera. — T. B.: Wit costume voor de ambtenaren bij het Binnenl. Best. — Raden Mas Adipati Ario Hadi Ningrat: Onderscheidingen voor bekwaame desahoofden. — Varia: Verbetering van de veeteelt.

Archief voor de Java-Suikerindustrie, 10e jaarg. (1902), afl. 15.

W. van Deventer: Eenige bladverrekening van het suikerriet. — W. Schuurman: Kunstmatige trek bij fabriekstoomketels. — W. H. Th. Harloff: Beoordeling van rietvariëteiten. — Diverse mededeelingen. — Enz.

Berichten van de Utrechtsche Zendingsvereniging, 1902 No. 9.

Nieuw-Guinea. — Mansinam. — Het jubileum van br. van Hasselt, Sr.

Indische Mercur, 9 Sep. 1902.

Mededeelingen uit 's Lands Plantentuin XLVI. Onderzoekingen betreffende de bestanddeelen van het theebled en de veranderingen welke deze stoffen bij de fabricage ondergaan door dr. A. W. Nanninga. — Veth-fonds. — Historisch en Statistisch overzicht der Petroleumindustrie van Bakoe (vervolg). — De consumtie van buitenlandsche bladtabak in de Ver. Staten gedurende het fiscale jaar 1901—1902. — Suikerinvoer in Japan. — Een middel van bestrijding van schadelijk insecten. — De Suikerproductie der Braziliaansche Staten Sergipe en Bahia. — Bereiding van Liberia koffie. — Cultuur van de Muskus — Ketmia. — Producten van Zanzibar. — Uit consulaire verslagen: Saigon, Maracaibo, Manila. — Verslagen: Ombilin Steenkolen. Mpy. tot expl. van de Kina-onderneming Telaga Petangan. Koffiecultuur Mpy. Talang, Ned.-Ind. Effectenbank. — Dividenden. — Spoor- en tramweg-ontfangsten. — Nieuwe Maatschappijen. — Kleine mededeelingen. — Bijvoegsel: Prijscourant voor de aangifte van de waarde van alle in- en uitvoerartikelen van Java en Madoera, . . . enz.

Verzending O.-I. Mail.
VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	12 Sept.	26 Sept.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	19 "	3 Oct.	11.30 's av.
Genua, Nederland,	23 "	7 "	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	16 "	30 Sept.	7.45 v.m.
Marseille, Fr. dienst,	20 "	4 Oct.	7.45 v.m.
Brindisi, Eng. dienst,	12 "	26 Sept.	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	15 "	29 "	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletorie verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 v.m.

Via Napoli: Suppletorie verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire, Fr.,	8 Oct.	8 Nov.	7.45 v.m.
Amsterdam, Nederl.,	14 Sept.	30 Sept.	11.30 's av.
Southampton, Eng.,	16 "	30 "	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

1) Verg. ook nog het Oud-Javaansche *tiaweli* (V. d. Tuuk, Kawi-Balin. Ned. Wdb., I, Batavia 1897, p. 631), wat als een soort zijde (*soetra*) verklaard wordt, maar naar het bovenstaande een soort tjinde-zijde bepaaldelijk geweest moet zijn, met gekatten inslag.

ADVERTENTIEN.

„QUISISANA”.

Inrichting tot uitzending van

Vegetarische Diners.

L. H. LEBEAU—LANGENBERG,
Jacob van der Doesstraat 52.

Likdoorns en Eeltknobbels
kunnen alleen verwijderd worden
door den

Likdoornpleister

van Mej. E. DE LEEUW,
Prinsstraat 42, Den Haag.
Prijs 50 ct. fr. p. post 60 ct.

Blikwerk en Verpakking

voor Oost- en West-Indië.
Aanleg van Gas- en Waterleiding,
Gasgloeilicht en Electric.
3 le Schuitstraat 3,
W. P. JANSSEN.

Haagsch
Publiciteits Bureau
Gebouw Mercurius
NOORDEINDE 33.

Plaatsing van annonces in
alle bladen der wereld.
Voor de INDISCHE BLADEN
vraag men de
bizonde voordeelige voorwaarden

Gasornamenten

Nieuwe Armen van af f 0.60.
Nieuwe Schuiflampen met
Gloeilicht van af f 5.50.
Nieuwe 3-lichts Kronen met Gloeilicht
van af f 17.

Surpriselamp
met zijden Kap en Gloeilicht f 13.50.

Nieuwste systeem,
met groot nieuw BAD, met 3 jaar garantie
en kosteloze plaatsing, f 60.
20a, Korte Houtstraat, Den Haag.
Telefoon 1207.

HAAGSCHE MUZIEK-
HANDEL
HOFSPIJ N°97.

ENDERLE
en
OOSTERVEEN
HOFSPIJ N°97.

Corsmit Brossois C^o.
Wagenstraat 18
DEN HAAG.

Inrichting voor complete
Meubilering,
geschikt voor Indiëns Familie
van at

Salon
Huiskamer
Slaapkamer
Logeerkamer
Dienstbodekamer
Keuken
Gangen

Franco door geheel Nederland.

Prijscuranten, Teekening-
gen of Photo's gratis op aan-
vraag.

f 850.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscuranten worden gratis op aanvraag toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELLEN.
Meubilering. Stoffeering. Decoratiën.

H. P. MEIJS,
Reinkenstraat 25, Den Haag.

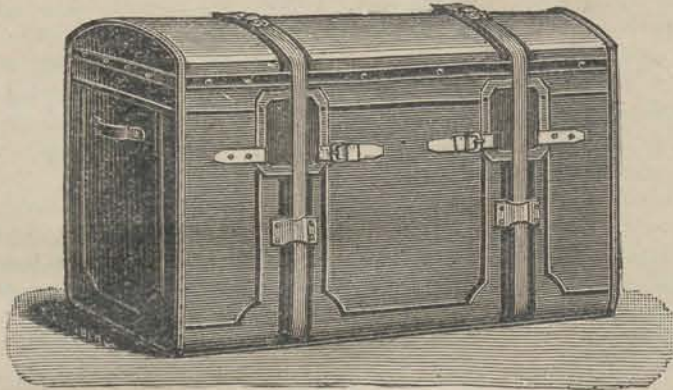
GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

Haagsche Kofferfabriek

Passage 53-55-57 — DEN HAAG — Teleph. Interc. 589.
Noordblaak 93, ROTTERDAM.

Grootst gesorteerde Magazijnen in Nederland van
KOFFERS, TASSCHEN en LEDERWAREN.
GROOTSTE SORTERING

Soliedst en goedkoopst adres voor

Echte Rieten Koffers

met vijf jaar schriftelijke garantie.

70 pCt. vrachtbesparing. — Eigen fabriek.

Deze echte Rieten Koffers zijn de

lichtste, de soliedste en blijven de goedkoopste.

Al onze Koffers zijn voorzien van een wettig gedeponerd fabrieksmerk.

Men wachte zich voor namaak.

Onze wereldberoemde echte Rieten Koffers zijn sinds jaren aan het Nederlandsche
Hof en bij duizenden families met tevredenheid in gebruik.

Nieuw! Schuifladenkoffers

met vijf jaar garantie.

Het beste adres voor

Photo-Artikelen

voor Repatriëerenden

en voor zendingen naar Oost en West

is W. POTTUM

Barentszstraat 12. Den Haag.

A. LEWENSTEIN,

Wagenstraat No. 18a, Den Haag.

Levert de beste:

NAAIMACHINES a contant en op afbetaling.

De meest nieuwe soorten steeds voorhanden.

Op alle machines kan geborduurd worden.

Onderricht gratis.

Drie jaar schriftelijke garantie.

Machines worden ook op zicht gezonden.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereniging „OOST en WEST” te
's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten
per busje a 35 en 55 cts.

KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar.

Gandaria assin - Atjar temoe koentjie.

Indische Siropen. - Versche Kruiden. - Manissans.

SNOEREN'S
Superieur
SCHOEISEL

verkrijgbaar:

NOORDEINDE 150, 's-GRAVENHAGE.

Maat- en Reparatie-Inrichting.

DEN HAAG.

LEIDEN,
STATIONSWEG 19.
Eerste Modes.

GEDEMPTE BURGWAL 8,
bij de WAGENSTRAAT.

E. v. d. Horst.
MAGASIN de SOLDES.

DELFT,
21, CHOORSTRAAT.
Nieuwste Garneering.

Grootste keuze echte LYONSCHIE ZIJDE in zwart en gekleurd, ook andere
kleedingstoffen bijzonder geschikt voor Indië,
voor de helft der gewone prijzen.

Alle goederen welke niet naar genoegen zijn, al zijn dezelve ook afgesneden,
worden gaarne omgeruild.

Stalen worden op aanvraag franco toegezonden.

C. L. Arbeiter,

Spuistraat 63

Den Haag.

HOFBONTWERKER.

Grootste sortering van uitsluitend 1^a Pelterijen.

Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.

Opzetten van Vogels en Zoogdieren.

Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

B. DERKSEN,

Brood- en Beschuitfabriek

„De Oude Vette Hen”,

OPGERICHT 1680.

8, OUDE MOLSTRAAT—DRIEHOEKJES 8,
's-Gravenhage.

Hofleverancier.

Gewoon- en Luxe Brood, Beschuit, Krentenbrood, enz.

Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maldienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Gede.	20 Sept.	2 Oct.	7 Oct.	27 Oct.	29 Oct.
Ongaran	4 Oct.	16 "	21 "	10 Nov.	12 Nov.
Sindoro *	18 "	30 "	4 Nov.	24 "	26 "
Salak	1 Nov.	13 Nov.	18 "	8 Dec.	10 Dec.
Lawoe.	15 "	27 "	2 Dec.	22 Dec.	24 "
				1903.	1903.
Ardjoeno	29 "	11 Dec.	16 "	5 Jan.	7 Jan.
Goentoer *	13 Dec.	25 "	30 "	19 Jan.	21 Jan.
		1903	1903		
Merapi	27 "	8 Jan.	13 Jan.	2 Febr.	4 Febr.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkensluyters & Tromp, Anna Paulownastrat 1d, 's-Hage.

Vereniging OOST en WEST
Afdeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Heerengracht 4, zijn van 10-12 en van 2-4 uur,
inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie,
den heer G. C. A. DE WITT, de Perponcherstraat n°. 93.

En gep. Onderofficier O.-I. Leger voor in- casseering, oppasseren huisbewaarder.	En Heer voor administratieve be- trekking of magazijnmeester.
En modiste die werk in Oost-Indië zoekt.	En Heer voor Corrector aan eene drukkerij.
En Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.	Drie Dames voor waarnemen van een huis- houden en naar Indië gaan.
Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.	Twee Dames om bejaarde dame ge- zelschap te houden.
En bekwame linnennaaster.	En Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.
Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.	En jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avond- uren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorzien en maakt muziek.
Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.	Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de éne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.
En gegaeerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend be- heer; schrijfwerk of eene eenvoudige admini- stratie; ook kantoorwerk in die richting.	Eene Juffrouw voor Depôthouderster.
Eene dame voor 't les geven aan spraak- gebrekkigen.	En bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.
En Dame les geven in teekenen en por- tretschilderen.	En gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.
En geroutineerd boekhouder 5 jaren als zodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.	Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.
Eene Dame voor pianoles.	En Dame voor administratieve be- trekking.
En heer, gewezen fabricatiechef suikerfabriek, met diploma machinistenschol, voor admin. betrekking.	Twee jonge Meisjes en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.